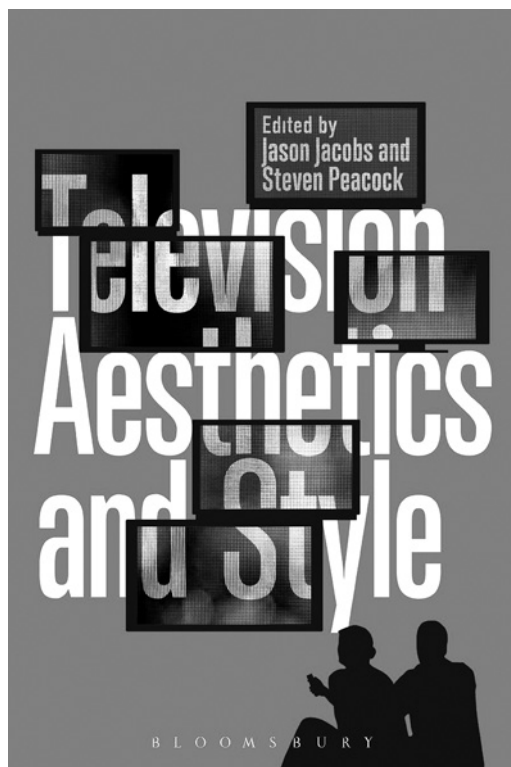

TELEVISIO- ESTETIIKAN TUTKIMUKSEN KÄSITTEITÄ JA KÄYTTÖKOHTEITA

Jason Jacobs & Steven Peacock (toim.) (2013):
Television Aesthetics and Style. London: Blooms-
bury, 331 s.

Kulttuurintutkimuksellisesti suuntautunutta televisiotutkimusta on viime vuosina hallinnut puhe laatutelevisiosta. Laatua ovat näissä keskusteluissa edustaneet lähinnä amerikkalaisen kaapelitelevisiokanava HBO:n draamasarjat, kuten *Sopranos* ja *Boardwalk Empire*. Televisio-ohjelmien arvottava kritiikki on herättänyt uudenlaista kiinnostusta myös televisioestetiikkaa kohtaan. Televisioestetiikan tutkimus jakautuu kahteen toisistaan poikkeavaan lähestymistapaan, joista toisessa huomio kiinnittyy television välinelonteeseen ja sille ominaisiin ilmaisumuotoihin ja toinen edustaa taiteen tutkimuksesta ja kritiikistä ammentavaa televisio-ohjelmien muodon ja tyylin tutkimusta. Tähän jälkimmäiseen keskusteluun osallistuu myös Jason Jacobsin ja Steven Peacockin toimittama teos *Television Aesthetics and Style*.

Teokseen on koottu 23 lyhyehköä tekstiä, joiden kirjoittajina on sekä tunnettuja että vähemmän etabloituneita televisiotutkijoita. Tekstit on ryhmitelty teemoittain neljään osioon, joista ensimmäinen keskittyy televisioestetiikan käsitteiden ruotimiseen, toinen televisiokomedian estetiikkaan ja tyyliin,

kolmas televisiodraaman analyysiin ja neljännessä tarkastellaan faktohjelmia sekä historiaa. Johdannossa Jason Jacobs ja Steven Peacock kartoittavat televisiotutkimuksen ja evaluatiivisen kriitikin välistä suhdetta aiempien tutkimusten pohjalta. Oman teoksensa tavoitteiksi he määrittelevät sekä yksityiskohtaisten analyysien esittämisen että laajempienkin näkökulmien avaamisen. Tämä tavoite toteutuu, kun osa kirjoittajista pohdiskelee ajankohtaisia teoreettisia kysymyksiä ja osa keskittyy tiettyihin televisio-ohjelmiin ja niiden esteettiseen olemukseen.

Jacobs ja Peacock peräänkuuluttavat edelleen arvottavaa televisioestetiikan tutkimusta. Tässä näkyy toimittajien kiinnittyminen brittiläiseen televisiotutkimukseen, joka suomalaisen televisiotutkijan näkökulmasta edustaa juuri tällaista arvottavaa analyysia ja vaikuttaa usein kumpuavan tutkijan omasta faniudesta. Tutkimuksen kannalta mielenkiintoisimmat ohjelmat eivät kuitenkaan ole aina niitä, joita tutkija itse mieluiten katselee tai edes niitä, joita yleisesti pidetään ”hyvinä” tai ”laadukkaina”.

Teoksen ensimmäisen, televisioestetiikan käsitteitä tarkastelevan osion tekstit ovat alan teoreettista kehittelyä kaipaavalle kirjan parasta antia. Televisioestetiikan tutkimusta Isossa-Britanniassa kehittänyt Sarah Cardwell pohtii televisioestetiikkakäsitteen provokatiivista luonnetta: käsite nimittäin yhdistää välineen, jonka ensisijaiseksi tehtäväksi ymmärretään usein viihdyttäminen, sekä taidetta arvottavasti tarkastelevan filosofian alalajin, estetiikan. Televisioestetiikan ei tulisikaan Caldwellin mukaan tyypistyä vain televisio-ohjelmien tyyllisten piirteiden analyysiksi, vaan laajentua pohtimaan metakriittisiä kysymyksiä, kuten sitä, miksi arvostamme televisio-ohjelmissa vaikkapa temaattista ja tyyllistä yhtenäisyyttä. Jason Mittellin tarkastelun kohteena on kompleksinen televisio, jota hänelle edustavat sarjat *The Wire* ja *Breaking Bad*. Kompleksinen (tai monitahoinen) televisio, toisin kuin monimutkainen, yhdistelee jatko- ja episodisarjojen piirteitä, nostaa esiin refleksiivisiä tarinankerronnan tekniikoita ja edistää osallistuvia katsomiskäytäntöjä, jotka Mittellin mukaan nostavat television uudelle esteettiselle tasolle.

Osion kirjoittajat erittelevät myös käsitteen ’elokuvamainen’ (*cinematic*) käyttöä television yhteydessä – käsitteellä on viime vuosina ryhdytty viittaamaan kompleksiseen kuva- ja äänimaailmaan *The Sopranosin* ja *Mad Menin* kaltaisissa sarjoissa. Brett Mills pohtii, mitä elokuvamainen tarkoittaa television yhteydessä ja päätyy toteamaan, että television nimittäminen elokuvalliseksi kertoo tarpeesta löytää uusia ajattelutapoja ja nimityksiä kuvaamaan television tyyliä. Television nimittäminen elokuvamaiseksi ei ainoastaan yksinkertaista elokuvaa, vaan nostaa television yhteydessä käytettynä esiin kulttuurisia hierarkioita. Seuraavassa tekstissä Deborah L. Jaramillo tarkastelee lähemmin, miten elokuvamaisuuden käsite hämärtää televisioestetiikasta käytävää vakavaa keskustelua.

Osioiden kaksi ja kolme tekstit edustavat pääosin tavanomaista televisio-ohjelmien tyylin analyysiä. Tilannekomedioiden osalta teksteissä pohditaan muun muassa genren televisionomaista luonnetta, tilan ja ajan käyttöä, genrelle ominaista tyyliä sekä toiston merkitystä komediallisen efektin luomisessa.

Televisiodraamaa käsittelevän osion avaa George Tolesin esseistinen teksti, jossa hän avaa *Mad Men* -sarjan määrittäviä hetkiä. Nämä hetket ovat draamallisen yhteensulautumisen paikkoja, joissa sarjan moniselitteisen päähenkilön julkinen ja yksityinen identiteetti ovat hetkellisesti sopusoinnussa. Teksti purkaa muutamia sarjan yksittäisiä kohtauksia osiinsa ja edustaa teoksessa kenties kaikkein yksityiskohtaisinta analyysin tasoa. Seuraavassa tekstissä tarkastellaan, miten Elmore Leonardin lyhyen tarinan pohjalta tehty pilottijakso avaa kokonaisen tarinamaailman *Justified*-televiosarjan ammennettavaksi. Janet McCaben HBO-estetiikkaa ja laatutelevisiota käsittelevän tekstin jälkeen tarkastellaan yksittäisiä tyyliin ja muotoon liittyviä ilmaisukeinoja, kuten musiikin käyttöä, kameran ja esiintyjän yhteispeliä, narratiivisia siirtymiä eteenpäin sekä fantastisia elementtejä. Vaikka monet teksteistä tarjoavatkin sinänsä mielenkiintoisia tapausesimerkkejä, eivät ne varsinaisesti esittele mitään uusia välineitä televisioestetiikan analyysiin.

Historiaa ja faktaohjelmia käsittelevät tekstit osiossa neljä sen sijaan tarjoavat useita tuoreita näkökulmia televisioestetiikan tutkimukseen. Esimerkiksi Charles Barrin teksti käsittelee suoran lähetyksen estetiikkaa aikana ennen kuin kuvanauhalle tallennettujen ohjelmien esittäminen yleistyi ja suoraan lähetykseen liittyneet toimetomat ja hiljaiset hetket voitiin leikata pois. Linus Andersson puolestaan tarkastelee kokeellista liettualaista televisio-ohjelmaa *Contemporary Art Center TV*, jossa taiteilijat ja taidekuraattorit tutkivat televisiota ilmiönä ja pyrkivät keksimään sen uudelleen. Teoksen viimeisessä tekstissä Cormac Deane esittelee ilmiön, jota hän nimittää lyhenteellä FUI (*fantasy user interface*). *CSI:n* ja *24:n* kaltaisissa sarjoissa FUI:t tuottavat televisiokuvaan vaikutelman tietokoneympäristöstä, jossa sarjan hahmo paraikaa operoi. FUI voi olla esimerkiksi valtavien numeromassojen vyörytys kuvaruudulla, kun sarjan hahmo tekee tiedonhakua. Nämä kuvitteelliset käyttöliittymät tekevät näkyviksi asioita, joita tavallisesti ei voida nähdä, ja tuottavat katsojalle mahdollisuuden nähdä vaikkapa ihmisruumiiden, esineiden tai rakenteiden sisään.

Deanen artikkelin tekee merkittäväksi se, että se on teksteistä ainoa, joka tarkastelee televisioestetiikkaan aivan viime aikoina vaikuttanutta ilmiötä. Kirjan lähtökohtana on selvästi ollut ajatus televisiosta itsenäisenä mediumina eikä television intermediaalista tai transmediaalista luonnetta lähestyttyä teksteissä juuri lainkaan. Vaikka teos edistääkin ansiokkaasti keskustelua television estetiikasta ja tyylistä, se vaikuttaa väistämättä jo nyt hieman vanhentuneelta siksi, ettei teksteissä juuri pohdita sitä, millainen televisio on juuri nyt ja mihin se on menossa.

Teos osallistuu myös tahtoen tai tahtomattaan tietynlaisen televisio-ohjelmien kaanonin rakentamiseen, kun tutkimuksen kohteiksi nostetaan yhä uudelleen viime vuosien angloamerikkalaiset menestys-sarjat ja ”laatudraamaksi” nimetyt ohjelmat. Yhtäältä tällainen kanonisointi tukee ajatusta televisiosta taiteena, joka muiden taidelajien tapaan tuottaa sekä arvokkaita että vähemmän arvokkaita teoksia. Toisaalta tällainen ajattelu kuitenkin jättää huomioimatta television arkipäiväisen luonteen ja katsojien

jokapäiväiseen elämään olennaisesti kiinnittyvien televisiotekstien, kuten uutisten, mainosten tai saippuasarjojen, merkityksen televisioestetiikan kehityksessä.

Heidi Keinonen